

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АБРЕВІАТУР І СКОРОЧЕНЬ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ

Абревіатури та скорочення характерні для всіх сфер мовної діяльності. Основною причиною постійного їх поширення є зростання потоку інформації та розвитку засобів масової комунікації.

Мета доповіді – провести аналіз особливостей структури англomовних абревіатур і скорочень, які зустрічаються в автотранспортній (АТ), пожежно-технічній (ПТ) і робототехнічній (РТ) термінологіях.

Матеріалом дослідження послужили укладений нами «Англійсько-український словник термінів з автомобільного транспорту» обсягом близько 9 тисяч термінів, стаття стосовно абревіатур і скорочень на основі двох тлумачних англomовних словників пожежно-технічних термінів [1] та описаний у нашому дисертаційному дослідженні «Англійсько-український словник з робототехніки» [2].

Усі виявлені абревіатури і скорочення у згаданих вище АТ, ПТ і РТ терміносистемах можна умовно поділити на: 1) абревіатури-терміни; 2) одиниці виміру; 3) назви організацій, їхніх підрозділів, документів, що використовуються у науково-технічній літературі з цієї тематики.

В укладеному нами словнику виявлено 299 ініціальних абревіатур, з них більшість складаються з 2 (41%) і 3 (41%) літер, а також 154 скорочень.

Серед пожежно-технічних термінів найбільшу кількість становлять абревіатури з трьох літер – 117 (54,7%), а скорочень тільки 2.

У термінології з робототехніки виявлено 68 абревіатур, серед яких найбільше 33 (49%) з трьох літер, а скорочень 9.

В абревіатурах підмови АТ кількість літер у більшості випадків відповідає кількості слів, виражених основними частинами мови в багатокомпонентному терміні, але є винятки з цього правила, наприклад, *CF* (*cowl-to-end-of-frame*) – відстань від передка капота до кінця рами, в якій пропущено перші літери від слів *to-end-of* та інші подібні абревіатури.

Серед ПТ термінів нетрадиційними способами побудови абревіатур є, наприклад, абревіатура *SOLAS* (*International Convention for the Safety of Life at Sea*) – міжнародна угода щодо безпеки морського життя, в якій пропущено початкові літери слів назви документа *International Convention for the* та інші.

У деяких випадках ініціальні абревіатури АТ утворюються за допомогою службових слів (прийменників, сполучників, артиклів), наприклад, в абревіатурі *OTR* (*over-the-road*) – для експлуатації на дорогах літеру *T* взято з артикля *the*. У багатьох абревіатурах службові слова пропущені, наприклад, *c. g.* (*center of gravity*) – центр ваги.

Подібні аббревіатури використовуються в пожежно-технічній і робототехнічній термінологіях, наприклад, *HUD (heads up display)* – індикація на лобовому склі (кабіни екіпажу) [1], *dof (degree of freedom)* – ступінь свободи.

Слід зазначити, що серед ініціальних аббревіатур, які складаються з однієї і більше літер, спостерігається омонімія в термінології трьох згаданих вище галузей науки і техніки.

Деякі аббревіатури, так звані акроніми, стають буквено-звуковими, наприклад, *HELP (Highway Emergency Locating Plan)* – система допомоги при дорожніх пригодках за радіовикликом. Тенденція до утворення акронімів спостерігається в багатьох терміносистемах. Наприклад, в ПТ термінології – *PASS (personal alert safety system)* – особиста система сповіщення (цей акронім нагадує загальноживане слово *pass*), в РТ термінології – *PUMA (programmable universal manipulator for assembly)* – програмований універсальний робот для збирання (конструкцій з деталей).

У словнику є також 76 одиниць виміру у формі ініціальних аббревіатур від одної до п'яти літер, наприклад, *cm (centimeter)* – сантиметр.

Крім згаданих вище ініціальних аббревіатур, в досліджуваній нами АТ термінології виявлено 154 скорочень, тоді як в РТ термінології – 9, а в ПТ термінології – 2.

Розглянуто детальніше способи утворення скорочень в АТ, ПТ та РТ термінологіях. В однослівних термінах всі виявлені однолітерні скорочення утворені від одиниць виміру, наприклад: *f (foot)* – фут, *s (second)* – секунда та ін.

Деякі з одиниць виміру, наприклад, *ft (foot)* – фут, крім *f* пишуться як скорочення *ft*, тобто першої і останньої приголосних літер терміна *foot*. В інших випадках пишуть перших дві-три літери терміна або дві-чотири приголосні терміна.

Частина термінів є комбінацією ініціальних аббревіатур і скорочень, наприклад, *kw-hr (kilowatt-hour)* – кіловат-година або 2 скорочення, наприклад, *cu ft (cubic foot)* – кубічний фут.

33 аббревіатури АТ утворені від назв організацій та їх підрозділів, центрів, назв документів, наприклад, ААА (American Automobile Association) – Американська автомобільна асоціація.

Проведене нами дослідження дало можливість виявити спільні і відмінні особливості побудови аббревіатур і скорочень у трьох терміносистемах і використати результати дослідження у «Методичних рекомендаціях для вивчення структури та перекладу аббревіатур і скорочень термінів».

Література

1. Дідух Л. Особливості побудови пожежно-технічних аббревіатур і скорочень (на матеріалі англійських тлумачних словників) // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : «Філологія». – К. : Вид-во КНЛУ, 2012. – Т. 15. – № 1. – С. 52–57.

2. Шуневич Б. Структурні і функціональні характеристики англійської термінології з робототехніки. Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Львівський державний університет ім. Івана Франка. – Л., 1990. – 215 с.